

ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการ
เพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐ*

The Strategy of Integrated Buddhist Social Development for Sufficiency
on the basis of Driving according to Pracharat Approach

¹พระเทพปริยัติเมธี

¹ Phratheppariyattimedhi

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: saritp2501@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐ ใช้วิธีวิจัยแบบประยุกต์ พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาในเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 125 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะ 2 ครั้ง 25 รูป/คน การวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมใน 15 อำเภอ จำนวน 750 คน ใช้การวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์กรอบยุทธศาสตร์ และเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาตามหลักธรรมปฏิบัติโดย 1) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ส่งเสริมให้เกิดการสืบสานและสืบทอด 3) ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) ส่งเสริมให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาจิตปัญญาโดย 1) ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติวิปัสสนา 2) ส่งเสริมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง 3) ส่งเสริมให้เกิดพลังเครือข่ายจิตอาสาจิตสาธารณะ และ 4) ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจิตปัญญา ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดย 1) สร้างสวนพุทธเกษตร 2) รวบรวมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม 3) รวบรวมองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) จัดสรรพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) สร้างลานกีฬาต้านยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมโดย 1) จัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ 2) สร้างชุดความรู้เกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม 3) จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรักความสามัคคี ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) โดย 1) สร้างจิตสำนึกของความพร้อมดีพอประมาณ 2) สร้างจิตสำนึกของความมีเหตุมีผล 3) สร้างภูมิคุ้มกันทางกาย ทางใจและทางสังคม 4) พัฒนาความรู้ทั้งในทางสัมมาชีพ

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์; การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการ; ความพอเพียง; ประชารัฐ

*Received March 16, 2022; Revised April 5, 2022; Accepted April 8, 2022

Abstract

The objective of this research was to synthesize the strategy of an integrated Buddhist social development for sufficiency on the basis of driving according to Pracharat approach. This research area was Nakhon Sawan province. This study was an applied research which consisted of documentary research, in-depth interviews with 125 key informants, 4 focus group discussions with 45 persons and an action research with 750 participants. TOWS Matrix analysis for the synthesis of the strategy and data analysis techniques were used.

The results of the research revealed as follows: Strategy 1: The development according to Dhamma practice consisted of 1) promoting lifelong learning; 2) promoting the continuation and inheriting; 3) promoting the conservation of local wisdom; and 4) promoting the power to drive the community Strategy 2: Contemplative development comprised 1) promoting the practice of Vipassana in all areas; 2) promoting the Dhamma Land and Golden Land project; 3) promoting the power of the network of volunteers and the public mind; and 4) promoting the development according to principles of contemplative development. Strategy 3: Lifelong learning consisted of 1) building an agricultural garden based on Buddhist agricultural theory; 2) collecting knowledge and cultural evidence; 3) collecting local knowledge and wisdom; 4) allocating public areas for community learning exchange; and 5) building an anti-drug sports field in the temple. Strategy 4: Coexistence in a multicultural society consisted of 1) organizing activities to enhance consciousness and responsibility in the community; 2) building a set of knowledge about a multicultural society; 3) organizing activities to promote love, unity, reconciliation. For development according to the principle of coexistence in a multicultural society. Strategy 5: Driving the sub-district people training unit consisted of 1) building consciousness of adequacy and moderation; 2) building consciousness of reasonableness based on contemplativeness; 3) building physical, mental and social immunity; and 4) developing vocational knowledge.

Keywords: strategy; an integrated Buddhist social development; sufficiency; Pracharat

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการบริโภคที่ไร้ขีดจำกัดทางวัตถุนิยม ทำให้เกิดความระส่ำระสายไปทุกหย่อมหญ้าไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ทั้งนี้เพราะต่างคนก็ต่างที่จะอาศัยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมาช่วยเหลือในการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่าทุก ๆ คนต่างก็ล้วนมุ่งมั่นทำงานเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ไม่เลือกว่าจะเป็นผู้ที่ร่ำรวยหรือยากจนก็ตาม ต่างคนก็พยายาม

ด้านรชนขายเพื่อให้ได้ในสิ่งที่เองปรารถนา ยิ่งสังคมแห่งวัตถุนิยมเจริญมากเพียงไรกิเลสของมนุษย์ก็เพิ่มความต้องการในปัจจัยทางวัตถุมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติที่เรียกว่า แย่งอาหารกันกิน แย่งถิ่นกันอยู่ แย่งคู่กันนอน การพยายามที่จะเอาตัวรอดพ้นจากความหิวกระหายจนเป็นที่มาของการเบียดเบียนผู้อื่นอย่างไร้จิตสำนึก (Pinitlokakorn, and Nimanong, 2017) ถือเป็นภาวะแห่งความอ่อนไหวในสังคม เนื่องจากไม่ได้เดินอยู่บนทางสายกลาง อีกทั้งยังตั้งอยู่บนความไม่ประมาททั้งในเรื่องรายได้และปัญหาสุขภาพร่างกาย หลายครอบครัวดำรงชีวิตโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัย พอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันตลอดจนขาดความรู้และคุณธรรม (Panyasing, 2014) ถือเป็นการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนความเสี่ยง เพราะได้เปลี่ยนแปลงระบบสังคมจากความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายไปสู่สังคมวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยม เป็นสังคมที่ใช้เงินตราเป็นตัวตั้ง ทุกอย่างต้องคิดเป็นค่าแรง ค่าจ้าง บูชาเงิน บูชาวัตถุ มองคุณค่าของคนอยู่ที่เงินตรา และฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้คนในสังคมพยายามที่จะหาเงินและเป็นเจ้าของเงินให้ได้มากที่สุด ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัว ไม่สนใจเรื่องศีลธรรม คุณธรรมหรือจริยธรรม ทำให้วิถีชีวิตในปัจจุบันอยู่ในภาวะต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำ ปรับเปลี่ยนจากสังคมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทร สัมครสมานสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ กลับกลายเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัวและเห็นแก่ได้ โดยไม่ได้มองในภาพรวมหรือส่วนรวม (Phiutongngam, 2014)

การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการพัฒนาชุมชนและสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา (บวร) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนพัฒนาเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือชาวบ้าน และใช้วัดเป็นสถานสงเคราะห์ ฝึกอาชีพและกิจกรรม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ ขณะเดียวกันก็จะมี การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแทรกซึมให้เข้าไปอยู่ในจิตใจของผู้คนจนก่อให้เกิดอิทธิพลต่อวิถีชีวิต และมีส่วนช่วยทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชนสังคม มีการทำงานเป็นทีมร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเพื่อบูรณาการเป็นชุมชนหมู่บ้านวิถีพุทธ ลดการแก่งแย่งเบียดเบียน ทำร้ายทำลาย ชิงดีชิงเด่น หรือกลั่นแกล้งกัน เนื่องจากเมื่อบุคคลมีความเชื่อ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในส่วนของการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนหมู่บ้านให้เป็นไปตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นถือเป็นการพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยไม่มองแต่เฉพาะในมิติทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเดียว หากแต่การขับเคลื่อนพัฒนานั้นก็ต้องมองในมิติทางสังคมและมองสิ่งแวดล้อมพร้อม ๆ กันไป ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนหมู่บ้านนั้นเป็นไปอย่างยั่งยืน และการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานของความพอเพียงจะต้องเป็นการพัฒนาที่มองแบบรอบด้าน บนพื้นฐานของการบูรณาการประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการพึ่งตนเองบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม ที่แสดงออกผ่านการปฏิบัติ การใช้สติปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล โดยอาศัยปัจจัยสำคัญในการพัฒนาก็คือคนและเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็เพื่อก่อให้เกิดความอยู่ดี กินดี มีสุข (The Community Development Department, 2012)

การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจังจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้าไปอย่างสมดุลมั่นคงและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีอันจะนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (Taolanon, 2007) สำหรับการขับเคลื่อนพัฒนาตามแนวประชารัฐนั้น เดิมสังคมไทยโดยเฉพาะสังคมในชุมชนหมู่บ้านเราจะคุ้นชินกับคำว่า การขับเคลื่อนพัฒนาตาม “หลักบวร” ซึ่งถือเป็นแนวคิดของการ

ทำงานที่เน้นระบบภาคีเครือข่าย (Network) ถือเป็นการเชื่อมโยงกันของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มาทำการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันด้วยความสมัครใจ โดยการทำงานภายใต้ภาคีเครือข่ายนั้น จะมีการนำจุดแข็งของแต่ละบุคคลหรือแต่ละฝ่ายมาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก่อนที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมกับประเพณี ภูมิปัญญาในมิติต่าง ๆ และนำไปสู่การสร้างจุดมุ่งหมายหลักร่วมกันของภาคีเครือข่ายนั้น ๆ ถือเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนในชุมชนหมู่บ้านที่ต้องการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนหมู่บ้านอันเป็นที่อยู่อาศัยของตนเอง (Phra Dhammapitaka, (P.A. Payutto), 1997)

สำหรับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านตามแนวพระราชดำรินั้นจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างประชาชนและองค์กรภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนทั้งข้อมูลความรู้ ทักษะการทำงาน และประสบการณ์ระหว่างกันเพื่อช่วยเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา (Dhammajai, 2015) เพราะปัญหาและประสบการณ์ของแต่ละคนแต่ละกลุ่มนั้น อาจมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างคละกันไป เพื่อมาช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยให้แต่ละคนแต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาของตน ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง เมื่อแต่ละคนแต่ละกลุ่มได้แก้ไขปัญหาของตนเองได้ ก็จะส่งผลให้สมาชิกและภาคีเครือข่ายสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งในเรื่องของทุน ทรัพยากร แนวทางการจัดการปัญหา และความรู้ที่สร้างประโยชน์แก่ภาคีเครือข่าย เกิดการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนหมู่บ้านอย่างยั่งยืน เพราะการรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่ายก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันของคนในชุมชนหมู่บ้าน ช่วยลดปัญหาการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรืออาจมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรภายในชุมชนหมู่บ้านระหว่างกัน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนหมู่บ้านและก่อให้เกิดพลังอำนาจในการต่อรอง ทั้งนี้เพราะการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของภาคีเครือข่ายตามแนวพระราชดำริหรือตามหลักบรรพชาธิปไตยมีพลังอำนาจมากกว่าการดำเนินกิจกรรมเพียงคน ๆ เดียวหรือคนเพียงกลุ่มเดียว สุดท้ายก็จะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จให้แก่คนในชุมชนหมู่บ้านนั้น ๆ และในภาคีเครือข่ายนั้น ๆ ด้วย (Phra Theppariyattimedhi, 2021)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชดำริ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบประยุกต์ (Applied Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งศึกษาแนวคิด หลักการหรือหลักปฏิบัติที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศตามนโยบายพระราชดำริ แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาสังคม แนวคิดและหลักการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการ ผ่านกิจกรรมการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาจิตตปัญญา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.)

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ประชาชนท้องถิ่น คณะสงฆ์ องค์กรภาคประชาชน หน่วยงานราชการ เครือข่ายภาคีเครือข่าย นักวิชาการท้องถิ่น นักวิชาการอิสระ และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมเชิงพุทธ บูรณาการภายใต้การขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐในพื้นที่เป้าหมายทางการวิจัย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 125 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการค้นหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะจากการประชุมของผู้เชี่ยวชาญ (Experts) โดยผู้วิจัยกำหนดการสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้แทนผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ประชาชนท้องถิ่น คณะสงฆ์ องค์กรภาคประชาชน หน่วยงานราชการ เครือข่ายภาคีเครือข่าย นักวิชาการท้องถิ่น นักวิชาการอิสระ และประชาชน จำนวน 2 ครั้งในกระบวนการวิเคราะห์พันธุกรรมและการสังเคราะห์ประเด็นยุทธศาสตร์ รวม 25 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อเป็นการหาข้อสรุปจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อให้เห็นผลในเชิงปฏิบัติ และให้ได้มาซึ่งแนวทางวิธีการ ที่จะนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ กับกลุ่มประชาชนและพุทธศาสนิกชนใน 15 อำเภอของจังหวัดนครสวรรค์ อำเภอละ 50 รูป/คน โดยมีผู้เข้าร่วมวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 750 คน

ขั้นตอนที่ 5 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการภายใต้การขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต จารีตประเพณี และวัฒนธรรมวิถีไทยวิถีพุทธ โดยคอยสังเกตและเฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ ทั้งที่เป็นแบบผู้ถูกสังเกตรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และมีการสอบถามข้อมูลบางประเด็นเพื่อประกอบความชัดเจนของข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนและท้องถิ่น ก่อนที่จะมีการจดจำและบันทึกประเด็น สารที่ได้ และรายละเอียดของสิ่งที่ต้องการสังเกตได้มาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ TOWS Matrix และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อสังเคราะห์กรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ

ผลการวิจัย

ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการภายใต้การขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต จารีตประเพณี และวัฒนธรรมวิถีไทยวิถีพุทธบนพื้นฐานของข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนและท้องถิ่น ทั้งที่ทำการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ประชาชนท้องถิ่น คณะสงฆ์ องค์กรภาคประชาชน หน่วยงานราชการและภาคีเครือข่าย นักวิชาการท้องถิ่น นักวิชาการอิสระ ประชาชน รวมถึงข้อสรุปที่ได้จากเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะและสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ใน 15 อำเภอของจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าที่ผ่านมาได้มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนและ

พุทธศาสนิกชนได้ประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปด้วยชอบ ประกอบไปด้วยธรรม และทำให้ชุมชนหมู่บ้านเกิด ความสงบสุข สมานฉันท์ สมัคสมานสามัคคี กลมเกลียวกัน ด้วยการประพฤติปฏิบัติรักษาศีลให้บริสุทธิ์ สะอาด ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ นำมาสู่การวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อให้เห็นกรอบยุทธศาสตร์ในการ พัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ TOWS Matrix การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการ ขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ

TOWS MATRIX		Strengths	Weaknesses
Opportunities	SO Strategies	WO Strategies	
	1. สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	1. ควรสร้างกรอบความคิดในการพัฒนาใหม่ให้เป็น	
	2. สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการสืบสานและสืบทอดความคิด ความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่น	ความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชนและภาครัฐ	
	3. สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2. รัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	
	4. สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนชุมชนและพลิกทุกวิกฤติให้เป็นโอกาส	3. รัฐควรสนับสนุนชุมชนทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน	
	5. สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางจิตวิญญาณที่เกิดจากความเป็นเครือญาติเพื่อจิตสำนึกที่มีต่อถิ่นฐานบ้านเกิด	4. หน่วยงานรัฐควรปรับลดระเบียบขั้นตอนเพื่อให้ภาคประชาชนสามารถขับเคลื่อนได้ง่ายขึ้น	
		5. ควรเปิดรับแนวนโยบายและความคิดการพัฒนาจากระดับล่างหรือประชาชนมากขึ้น	
Threats	ST Strategies	WT Strategies	
	1. สร้างรูปแบบการพัฒนาแนวใหม่ที่มุ่งเป้าหมายทางคุณค่ามากกว่าตัวเลขสถิติ	1. ทบทวนนโยบายของรัฐเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบททางสังคม	
	2. สร้างรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวิถีชุมชน	2. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากกว่าให้รัฐเป็นหน่วยงาน	
	3. สร้างรูปแบบการพัฒนาด้วยการสืบสานและสืบทอดอย่างต่อเนื่อง	3. ทบทวนการพัฒนาในแนวตั้งแต่ปรับให้เป็นการพัฒนาในแนวราบมากขึ้น	
	4. สร้างเสถียรภาพนโยบายของรัฐให้ตั้งอยู่บนฐานแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น	4. ทบทวนระเบียบและขั้นตอนในการบริหารจัดการภาครัฐให้ทันต่อปัญหาและสถานการณ์	
	5. สร้างความร่วมมือและเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนบนฐานของความเป็นเครือญาติ	5. ทบทวนโครงการพัฒนาของภาครัฐให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับวิถีของชุมชน	

ผลจากการวิเคราะห์ TOWS Matrix ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ นำไปสู่การสังเคราะห์กรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ เพื่อขับเคลื่อนพัฒนาให้ผู้คนในชุมชนและหมู่บ้านมีการประพฤติปฏิบัติจนเป็นพฤติกรรมนิสัย ผ่านการสืบสานและสืบทอดเจตนารมณ์ของปู่ ย่า ตา ยาย และบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดคุณงามความดีในเรื่องของ

การดำเนินชีวิตตามกรอบแห่งศีล จาริต ประเพณี วัฒนธรรม ด้วยการการนำพาลูกพาหลานเข้าวัดทำบุญ รักษาศีล เจริญจิตภาวนาเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญอื่น ๆ ส่วนหนึ่งเพื่อให้เกิดการรู้จัก สามัคคีกัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามที่ตกทุกข์ได้ยากหรือมีความลำบากมาเยือน มีอะไรไม่ถูกไม่ต้องคนในชุมชนหมู่บ้านก็จะคอยตักเตือนสั่งสอน ผ่อนหนักผ่อนเบาและให้อภัยซึ่งกันและกัน เพื่อ สร้างการยอมรับซึ่งกันและกัน และนำมาซึ่งการให้เกียรติให้ความเคารพนับถือกันเฉกเช่นพี่น้อง ผ่านวิถีชีวิตที่ ร่วมกันประพฤติปฏิบัติรักษาศีลให้บริสุทธิ์สะอาด ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยส่วนใหญ่จะให้วัดที่มีอยู่ใน ชุมชนหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการฝึกฝนและพัฒนาการประพฤติปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดความสะอาด บริสุทธิ์ ทั้งทางกาย วาจา หรือจิตใจ ในกลุ่มประชาชนและพุทธศาสนิกชนที่หมั่นเข้าวัดทำบุญ สวดมนต์ เจริญจิต ภาวนา รักษาศีล รวมถึงมีการดำเนินชีวิตตามแนวทางสายกลางหรือเป็นไปตามหลักมรรคมีองค์ 8 และเป็นไป ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการประกอบสัมมาชีพหรือสัมมาอาชีพที่ตั้งอยู่บนหลักของสัมมาทิฐิ และสัมมาสมาธิ เมื่อพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้านชุมชนกระทำตนเป็นต้นแบบที่ดีหรือมี สัมมากรรมันตะที่ดี เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านและชุมชนก็จะปฏิบัติตาม ถือเป็นการสืบสานคุณงามความดีที่มา ต้นแบบที่ใสสะอาด การสืบทอดหรือการประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์สะอาดทั้งมิติทางกาย ทาง วาจา และทางจิตใจ ทั้งนี้จะต้องผ่านการฝึกฝนและพัฒนา โดยเฉพาะในการรักษาศีลทั้ง 5 ข้อที่เป็นพื้นฐานให้ เกิดรูปแบบธรรมปฏิบัติกับการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการบนพื้นฐานของความพอเพียง

ทั้งนี้ กรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการ ขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐที่ได้จากข้อสรุปของเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะและการสัมมนาเชิงปฏิบัติการใน 15 อำเภอของจังหวัดนครสวรรค์นั้น ผลวิจัยพบว่า ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมพัฒนาตาม หลักธรรมปฏิบัติ (ทาน ศีล ภาวนา) การพัฒนาจิตปัญญา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุ วัฒนธรรม การขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ผ่านกระบวนการวางแผน การกำหนด หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบ การกำหนดกรอบภารกิจหน้าที่ การตัดสินใจหรือสั่งการ และการติดตาม ประเมินผล ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาตามหลักธรรมปฏิบัติ (ทาน ศีล ภาวนา) ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณา การเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐ ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาตามหลักธรรม ปฏิบัติ (ทาน ศีล ภาวนา) นั้น เป้าประสงค์สำคัญที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนา คือ 1) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการสืบสานและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น 3) สนับสนุนส่งเสริมให้ เกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนชุมชน และ 5) สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดความรัก ความสามัคคี ทั้งนี้ การพัฒนาตามหลักธรรมปฏิบัติ (ทาน ศีล ภาวนา) นั้น โครงการ/ กิจกรรมที่จะดำเนินการควรประกอบไปด้วย 1) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ 2) โครงการสืบสาน ประเพณี 12 เดือน 3) โครงการพัฒนาสัมมาชีพชุมชน 4) โครงการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานชุมชน และ 5) โครงการแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยมีตัวชี้วัดคือ 1) จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม 2) ร้อยละของจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาจิตปัญญา ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาตามหลักจิตปัญญานั้น เป้าประสงค์สำคัญที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนา คือ 1) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติวิปัสสนาในทุกพื้นที่ 2) สนับสนุนส่งเสริมโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง 3) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความเมตตา กรุณา 4) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดพลังเครือข่ายจิตอาสา จิตสาธารณะ และ 5) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความอ่อนน้อม ถ่อมตน ความเคารพ ทั้งนี้ การพัฒนาตามหลักจิตปัญญานั้น โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการควรประกอบไปด้วย 1) โครงการสร้างพระวิปัสสนาจารย์ประจำชุมชน 2) โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง 3) โครงการสร้างบุคคลต้นแบบเชิงพุทธ 4) โครงการสร้างบุคคลต้นแบบแห่งมีจิตอาสา จิตสาธารณะ และ 5) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ การพัฒนาตามหลักการพัฒนาจิตปัญญานั้น มีตัวชี้วัดคือ 1) จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม 2) ร้อยละของจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาตามหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น เป้าประสงค์สำคัญที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนา คือ 1) สร้างสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ สวนพุทธเกษตร หรือสวนสมุนไพร 2) รวบรวมองค์ความรู้และหลักฐานทางวัฒนธรรม ประเพณี 3) รวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สัมมาชีพชุมชน 4) จัดสรรพื้นที่สาธารณะเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชน และ 5) สร้างลานกีฬาต้านยาเสพติดในวัด ทั้งนี้ การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการควรประกอบไปด้วย 1) โครงการพัฒนาวัดเป็นสวนพุทธเกษตร 2) โครงการพัฒนาวัดเป็นศูนย์อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี 3) โครงการพัฒนาวัดเป็นศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) โครงการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบศาสนกิจและกิจกรรมของชุมชน และ 5) โครงการพัฒนาวัดเป็นลานกีฬาด้านยาเสพติดของชุมชน การพัฒนาตามหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีตัวชี้วัดคือ 1) จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม 2) ร้อยละของจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น เป้าประสงค์สำคัญที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนา คือ 1) จัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบในชุมชน 2) สร้างชุดความรู้เกี่ยวกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม 3) จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ประองตอง 4) จัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตอาสา จิตสาธารณะ และ 5) จัดกิจกรรมแบ่งปันน้ำใจช่วยเหลือผู้ยากไร้ในชุมชน ทั้งนี้ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการควรประกอบไปด้วย 1) โครงการพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบในชุมชน 2) โครงการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมสันติสุข 3) โครงการสร้างจิตสำนึกความเป็นพี่ เป็นน้อง และการรู้รักสามัคคี 4) โครงการพัฒนาจิตอาสา จิตสาธารณะในชุมชน และ 5) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ การ

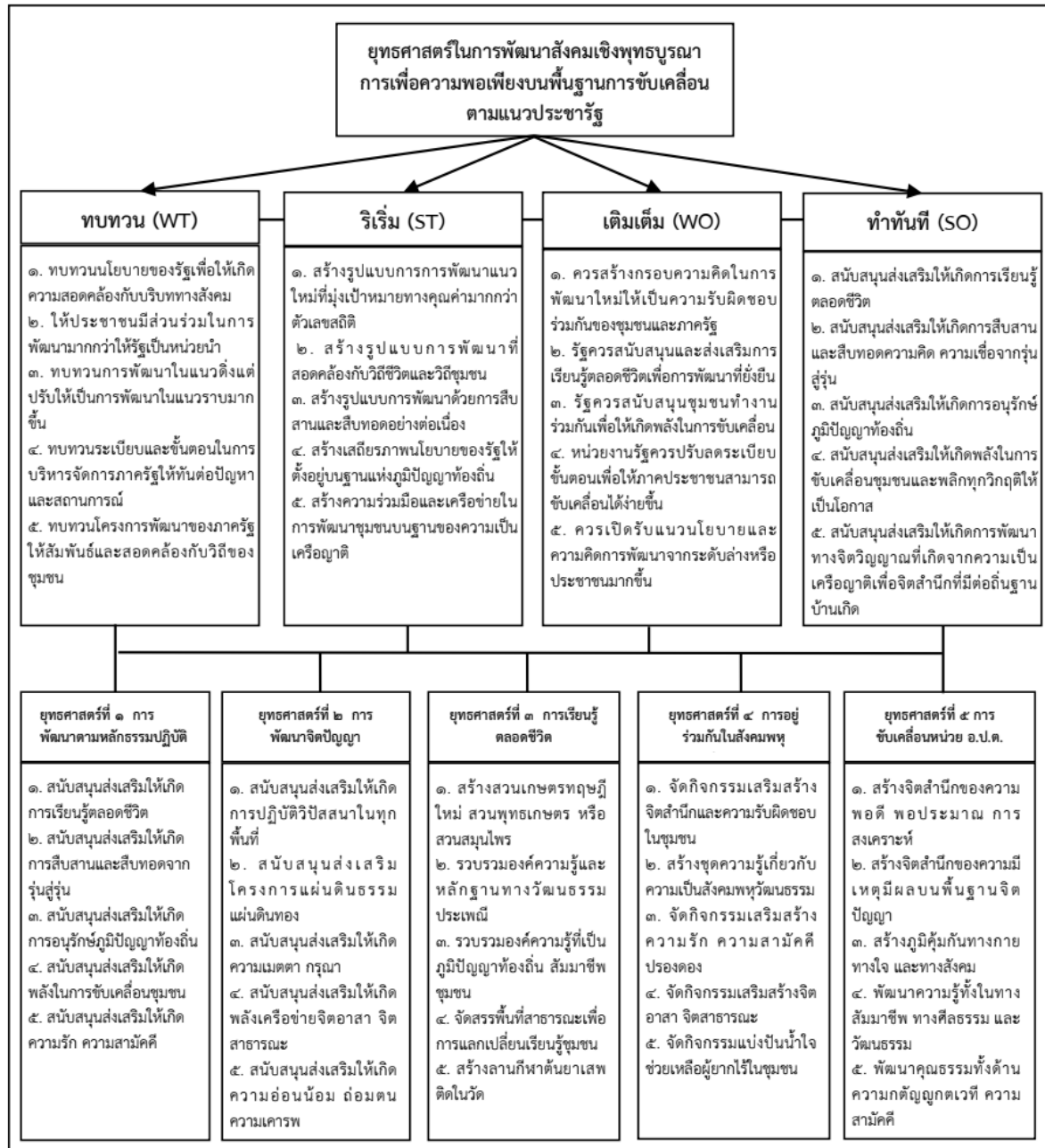

พัฒนาตามหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น มีตัวชี้วัด คือ 1) จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม 2) ร้อยละของจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐ ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาตามหลักการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) นั้น พันธกิจที่สำคัญที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนา คือ 1) สร้างจิตสำนึกของความพอดี พอประมาณ การสงเคราะห์ 2) สร้างจิตสำนึกของความมีเหตุมีผล บนพื้นฐานจิตปัญญา 3) สร้างภูมิคุ้มกันทางกาย ทางใจ และทางสังคม 4) พัฒนาความรู้ทั้งในทางสัมมาชีพ ทางศีลธรรม และวัฒนธรรม และ 5) พัฒนาคุณธรรมทั้งด้านความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี ทั้งนี้ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการควรประกอบไปด้วย 1) โครงการพัฒนาชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง 2) โครงการพัฒนาจิตปัญญาสำหรับผู้สูงวัยในชุมชน 3) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ 4) โครงการพัฒนาสัมมาชีพชุมชน และ 5) โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การพัฒนาตามหลักการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) นั้น มีตัวชี้วัด คือ 1) จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม 2) ร้อยละของจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

องค์ความรู้ใหม่

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการจากภาคสนาม พบว่า มี 5 ยุทธศาสตร์สำคัญที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องนำไปสู่การขับเคลื่อนและพัฒนา เพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ดังสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังแผนภาพ ดังนี้

รูปภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวพระราชรัฐใน 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล (ทาน ศีล ภาวนา) ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล (ทาน ศีล ภาวนา) นั้น เป้าประสงค์สำคัญที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย จะต้องช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนาสอดคล้องแนวคิดของ Sandhivadhan (2015) พบว่า การพัฒนารูปแบบสังคมร่วมเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานใน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้นมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) D = Dogma (สมาชิกชุมชนปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา) 2) O = Oneness (สมาชิกชุมชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน) 3) C = Coordination (การประสานงานที่ดีภายในชุมชนและเครือข่าย) 4) T = Training & Learning Program (กิจกรรมการอบรมและเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีชีวิตชุมชน) 5) R = Religions Centre (สถาบันศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นศูนย์กลางชุมชน) 6) I = Independence in Public Participation (สมาชิกชุมชนมีอิสระและมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตชุมชน) 7) N = News & Knowledge Distribution (การเผยแพร่ข่าวสารและความรู้สู่ชุมชน) 8) E = Equilibrium & Integrated Development (การพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและบูรณาการ)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาจิตปัญญา ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาตามหลักจิตปัญญา มีคณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย ดำเนินการช่วยกันขับเคลื่อนพัฒนาสอดคล้องแนวคิดของ Phramaha Boonlert Chuaythane (2015) พบว่า การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีการเน้นเรื่องสร้างเครือข่ายโดยเปิดโอกาสให้คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน และเป็นไปโดยสมัครใจ มีการเกื้อหนุนหรือพึ่งพากัน และมีการอยู่ร่วมกันโดยใช้หลักความเมตตา ไม่ตามกระแสวัตถุนิยมคือมีความพอเพียงความพอใจในสิ่งที่มีอยู่และความพร้อมเพรียงมีความสามัคคีของหมู่คณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย เพื่อรวบรวมองค์ความรู้และหลักฐานทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดสรรพื้นที่สาธารณะเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนสร้างสวนเกษตรเชิงพุทธเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และลานกีฬาถ้ำธรรมเพื่อต้านยาเสพติดในวัด สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ Maneede (2012) พบว่า แต่เดิมนั้นบทบาทการพัฒนาชุมชนมักอาศัยพระสงฆ์เป็นผู้นำ แต่ปัจจุบันภาวการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไป เรื่องบางเรื่องพระสงฆ์อาจจะไม่สะดวกที่จะกระทำจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ฆราวาสได้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วม ถือเป็นการหนุนเสริมเติมเต็มในการพัฒนาชุมชนการใช้หลักธรรมในพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผ่านการสร้างพลังทางความคิดหรือการสร้างสัมมาทิฐิร่วมกัน มีการสร้างพลังการกระทำเพื่อดำเนินการพัฒนา การแก้ไขปัญหาและการป้องกันความเสื่อมสลายของชุมชน ด้วยการนำความคิดเห็นร่วมสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามจุดหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น เป้าประสงค์สำคัญที่คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย 1) จัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบในชุมชน 2) สร้างชุดความรู้เกี่ยวกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม 3) จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ประองตองการพัฒนาตามหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Phra Nipich Sophano (Anantakitsopol) et al. (2017) พบว่า การพัฒนาชุมชนของหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรีใช้การพึ่งตนเองของชุมชน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม สำหรับหลักพุทธธรรมที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน คือ หลักปาริสุทธิศีล 4 ด้าน ได้แก่ ความไม่เบียดเบียน ความรอบคอบ ความมีคุณธรรม และความพอประมาณ ส่วนวิธีการพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นหลัก การใช้ถ่ายทอดที่

จำเป็นและยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างข้อตกลงในการใช้และอาศัยการแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน การยึดถือคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาและยอมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติตามจารีตประเพณีอย่างเคร่งครัด

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ผ่านการขับเคลื่อนพัฒนาตามหลักการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) มีคณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย ดำเนินการขับเคลื่อนคือ 1) สร้างจิตสำนึกของความพอดี พอประมาณ 2) สร้างจิตสำนึกบนพื้นฐานจิตปัญญา 3) สร้างภูมิคุ้มกันทางกาย ทางใจ และทางสังคม 4) พัฒนาความรู้ทั้งในทางสัมมาชีพ การพัฒนาตามหลักการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียงพอประมาณ และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Phrakhrupaladsuvattanamethakul (Chaiyan Surbkrapan) (2014) พบว่า ในการดำเนินชีวิตนั้น พุทธจริยศาสตร์ระดับต้นที่จำเป็นและสำคัญ ได้แก่ หลักเบญจศีลและเบญจธรรม ขณะที่พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง ได้แก่ ศีล 8 และกุศลกรรมบถ 10 ประการ ส่วนหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับสูงนั้น ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 พุทธวิธีสร้างแรงจูงใจในการรักษาศีล 5” ของ Wattanapradith (2015) พบว่า แรงจูงใจภายนอกอันเกิดจากบุคคลที่เรียกว่ากัลยาณมิตรนับว่ามีบทบาทสำคัญ เพราะการประพฤติตนเป็นแบบอย่างในการรักษาศีล 5 ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากคุณสมบัติภายนอก คือ รูปลักษณ์ น้ำเสียง กริยาท่าทาง เรียกว่า มีความสะอาดกาย วาจา ที่สามารถเชื้อชวนให้ผู้อื่นอยากรู้จัก อยากเข้าใกล้ ส่วนคุณสมบัติภายในทั้งด้านปัญญา ด้านความบริสุทธิ์ ด้านเมตตาคุณนั้นจำเป็นต้องรู้จักสร้างแรงจูงใจให้เหมาะสมกับความเชื่อพื้นฐานของแต่ละบุคคล ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่มีการต่อยอดให้เกิดความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมหรือการกระทำ อันจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้คนรักษาศีล 5 เพราะมีจุดหมายในชีวิต ซึ่งเป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์เป็นแรงจูงใจภายในที่มีผลสำหรับผู้ที่มีความเชื่อ สำหรับการสร้างสังคม ชุมชน หรือหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหมู่คนผู้รักษาศีล 5 รวมพลังในการชักชวนให้สมาชิกที่อยู่ร่วมด้วยโดยเริ่มจากคนในครอบครัว สร้างครอบครัวของตนให้เป็นครอบครัวสมาธิภูมิปัญญาโดยมีศีล 5 เป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และพยายามที่จะชักชวนหรือจูงใจผู้อื่นให้เห็นความสำคัญของการรักษาศีล 5 ด้วยความรักเมตตาในเพื่อนมนุษย์อันเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนให้เห็นถึงจุดหมายปลายทางสูงสุดในชีวิตมนุษย์คือการเข้าถึงความสุข สงบเย็นหรือพระนิพพาน ด้วยบันไดขั้นแรกคือ การรักษาศีล 5 และการมีศรัทธาที่มั่นคงต่อพระรัตนตรัย

สรุป

การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐนั้น จากการวิเคราะห์ TOWS MATRIX เพื่อนำไปสู่กรอบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐผ่าน 4 ประเด็นสำคัญ คือ 1) สิ่งที่จะต้องทำทันที 2) สิ่งที่จะต้องเติมเต็ม 3) สิ่งที่จะต้องริเริ่ม และ 4) สิ่งที่จะต้องทบทวน นำไปสู่การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐนั้น

ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล (ทาน ศีล ภาวนา) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาจิตปัญญา ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเรียนรู้ตลอดชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 4 การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า เพื่อให้การพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐนั้นเกิดผลในเชิงรูปธรรม คณะสงฆ์ ชุมชน ผู้นำชุมชน ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่าย ควรมีการขับเคลื่อนพัฒนา ดังนี้

1.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชน ประพฤติ ปฏิบัติ ทั้งในเรื่องทาน ศีล ภาวนา

1.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาจิตปัญญา

1.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชนสามารถปรับตัวหรืออยู่ร่วมกับสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างไร้รอยต่อ

1.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 จากผลวิจัยยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความพอเพียงบนพื้นฐานการขับเคลื่อนตามแนวประชารัฐ ผู้วิจัยขอประเด็นให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาหรือสร้างพื้นที่ต้นแบบ (Social Lab) อาจจะกำหนดในระดับวัด ระดับตำบล หรือระดับอำเภอ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการต้นแบบที่จะให้วัดอื่น ชุมชนอื่น หรือผู้ที่สนใจทั้งในทางวิชาการและในการปฏิบัติได้มาศึกษาดูงาน เพื่อนำไปสู่การขยายผลให้เกิดขึ้นในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

References

- Dhammajai, A. (2015). *Pracharat Populism and the Welfare State*. Retrieved October 9, 2021, from <https://www.bangkokbiznews.com/columnist/110705>
- Maneedech, P. (2012). *An Analysis of Mrs.Thongdee Phothiyong's Achievement in Community Development from a Buddhist View*. (Master's Thesis). Chiang Mai University. Chiang Mai.

- Panyasing, S. (2014). Self-Development and Indicators of Farming Families' Well-Being in Accordance with Sufficiency Economy Philosophy Approach in Northeast Thailand. *Humanities and Social Sciences*, 31(3), 122-138.
- Phiutongngam, S. (2014). Buddhadhasa Bhikkhu and Guidance of the Ways to Makea Living. *Journal of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University*, 11(2), 175-208.
- Phra Dhammapitaka, (P.A. Payutto). (1997). *Buddhism and Social Development*. Bangkok: Department of Provincial Administration.
- Phra Nipich Sophano (Anantakitsopol). et al. (2017). Community Development Based on Buddhist. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2), 489-504.
- Phra Theppariyattimedhi. (2021). The Social Development Strategy in Line with Buddhist Integrative to Self-sufficiency on the Basis Driven by the Civil State. *Psychology and Education Journal*, 58(1), 1698-1703.
- Phrakhrupaladsuvattanamethakul (ChaiyanSurbkrapan). (2014). Integration of Modern Thais' Ways of Life with Buddhist Ethics. *Journal of Yanasangvorn Research Institues*, 5(1), 1-10.
- Phramaha Boonlert Chuaythanee. (2015). The Communities Preserving Five Precepts: Model and Promote Processed of Unities Cultural in Thai Society. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2), 435-448.
- Pinitlokakorn, N., & Nimanong, V. (2017). A Study of the teaching on Material Non-Attachment in the Intergraded Buddhist Perspective. *Journal of Graduate Studies Review*, 13(2), 237-249.
- Sandhivadhan, M. (2015). Development of green and happiness society model in community based on religions in Ayutthaya province. *Journal of Humanities and Social Sciences, Thaksin University*, 10(1), 95-118.
- Taolanon, A. (2007). *Sufficiency Economy Philosophy, Road to Sustainable Economy*. Bangkok: Medsai printing limited partnership.
- The Community Development Department. (2012). *Bureau of community strengthening: training materials project to create speakers for the village development process of model sufficiency economy*.
- Wattanapradith, K. (2015). Buddhist Method for Creating Motivation to Observe the Five Precept. *Journal of Psychology*, 5(1), 1-15.